

Aldona Bartczakowa, Ryszard Brykowski

Działalność Komisji Ochrony Zabytków Oddziału Warszawskiego SHS w latach 1975-1977

Ochrona Zabytków 31/2 (121), 133

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DZIAŁALNOŚĆ KOMISJI OCHRONY ZABYTEKÓW ODDZIAŁU WARSZAWSKIEGO SHS W LATACH 1975—1977*

W okresie 1975—1977 ważnym wydarzeniem w działalności Komisji Ochrony Zabytków Oddziału Warszawskiego SHS było spotkanie jej członków w dniu 17 marca 1975 r. z posłem na Sejm Bohdanem Czeszko. Na spotkaniu tym omówiono szczegółowo wiele zagadnień związanych z ochroną zabytków ówczesnego województwa warszawskiego (przed wprowadzeniem nowego podziału administracyjnego) oraz zgłoszono liczne dezyderaty. Jednym z najdonioślejszych osiągnięć Komisji Ochrony Zabytków było powołanie w 1976 r. z jej inicjatywy tzw. Międzystowarzyszeniowej Komisji Porozumiewawczej ds. Ochrony Zabytków, składającej się z przedstawicieli Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, Stowarzyszenia Architektów Polskich, Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Towarzystwa Przyjaciół Warszawy, Towarzystwa Urbanistów Polskich, Zrzeszenia Polskich Artystów Plastyków. Międzystowarzyszeniowa Komisja Porozumiewawcza, zajmując się problemami ochrony zabytków na terenie stolicy (m.in. projektami zabudowy placów warszawskich, ze szczególnym uwzględnieniem placu Zwycięstwa, oraz sprawą rozbiórki kamienicy przy ul. Koszykowej — naprzeciw gmachu Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej), doszła do wniosku, że tylko skoordynowana akcja może mieć widoki na powodzenie. Dlatego też doprowadzono do powstania w dniu 21 czerwca 1976 r. Warszawskiego Oddziału Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, jako pierwszego Oddziału TOnZ w kraju. W skład Zarządu TOnZ i jego Komisji Rewizyjnej weszło 5 członków Oddziału Warszawskiego SHS. Do spraw interwencyjnych, którymi zajmowała się Komisja Ochrony Zabytków SHS, zaliczyć należy uzyskanie anulowania decy-

zji w sprawie rozbiórki kamienic przy ul. Polnej nr 40, Wilczej nr 66 i Alei I Armii WP nr 9. W marcu 1977 r. powiadomiono Komisję Ochrony Zabytków przy ZG SHS o planowanej rozbiórce kilkunastu tysięcy obiektów budownictwa wiejskiego, wśród których mogły znaleźć się również zabytki. Dzięki interwencji Komisji Generalny Konserwator Zabytków dr Bogdan Rymaszewski polecił wszystkim wojewódzким konserwatorom zwrócić szczególną uwagę na planowaną akcję i zabezpieczyć obiekty zabytkowe. Dwa zebrania otwarte Komisji poświęcono w 1976 r. przedyskutowaniu projektu zabudowy Kazimierza nad Wisłą. Przedstawiciel Komisji przedstawił stanowisko jej członków w sprawie zabudowy placu Zwycięstwa na zebraniu dyskusyjnym (kwiecień 1977) zorganizowanym przez Towarzystwo Przyjaciół Warszawy i Warszawski Oddział TOnZ, na którym rozważano sprawę odbudowy bryły d. pałacu Saskiego według stanu sprzed 1939 r.

W okresie sprawozdawczym stały przedstawiciel Komisji dr Aldona Bartczakowa brała udział w pracach Zespołu Naukowo-Historycznego Społecznego Komitetu Opieki nad Powązkami, działającego w ramach TOnZ. Ponadto dr Ryszard Brykowski, jako przedstawiciel Komisji Ochrony Zabytków, brał udział we wstępnej fazie prac (opracowując m.in. w 1976 r. konspekt) przy *Wystawie ochrony zabytków w Państwowych Przedsiębiorstwach Gospodarki Rolnej*, która została otwarta w czerwcu 1977 r. w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie.

W związku z 70 rocznicą założenia w Warszawie Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości, z inicjatywy Komisji a przy poparciu i pomocy finansowej Konserwatora Zabytków M. St. Warszawy dra Lecha

Krzyżanowskiego, wmurowana została w portalu dawnej siedziby TOnZP (kamienica Baryczków na Rynku Starego Miasta) tablica pamiątkowa; autorem projektu tablicy był inż. arch. mgr Mieczysław Samborski. Członkowie Komisji Ochrony Zabytków oraz Grona Konserwatorów brali udział w przygotowaniu uroczystego posiedzenia Oddziału Warszawskiego SHS i Warszawskiego Oddziału TOnZ poświęconego 70-leciu założenia Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości; posiedzenie odbyło się w dniu 21 października 1977 r. w Starej Pomarańczarni w Łazienkach.

Nie wszystkie jednak akcje podejmowane przez Komisję Ochrony Zabytków udało się zrealizować. Prowadzone od kilku lat rozmowy z Redakcją PWN w sprawie serii wydawniczej „Mazoviana” (poświęconej zabytkom Mazowsza w jego historycznych granicach) zdają się nie mieć szans na pozytywne załatwienie. Podobnie od lat nie można doprowadzić do zakończenia sprawy oznakowania tablicami informacyjnymi zabytków Warszawy, pomimo iż wszystkie zainteresowane tym instytucje nie mają zastrzeżeń dla podjętej inicjatywy.

W skład Komisji wchodzi 10 osób: przewodniczący — dr Aldona Bartczakowa (od połowy 1975 r., poprzednio doc. dr hab. Jerzy Kowalczyk), członkowie — dr Ryszard Brykowski, mgr Michał Gradowski, mgr Stanisław Hiż, doc. dr hab. Tadeusz Jaroszewski, mgr Barbara Kaczyńska-Januszkiewicz, mgr Maria Kozińska, doc. dr hab. Jerzy Kowalczyk, mgr Hanna Krzyżanowska, dr Andrzej Olszewski.

Aldona Bartczakowa
Ryszard Brykowski

* O wcześniejszej działalności Komisji zob.: J. Kowalczyk, *Powołanie Komisji Ochrony Zabytków przez warszawskich historyków sztuki*, „Ochrona Zabytków”, XXV, nr 2, 1972, s. 124;

T e n ż e, *Działalność Komisji Ochrony Zabytków Warszawskich Historyków Sztuki w 1972 r.*, „Ochrona Zabytków”, XXVI, nr 2, 1973, s. 144—147; T e n ż e, *Komisja Ochrony Zabytków*

i Grona Konserwatorów przy Oddziale Warszawskim SHS, „Ochrona Zabytków”, XXVIII, nr 3—4, 1975, s. 270—271.

ODDZIAŁ TOWARZYSTWA OPIEKI NAD ZABYTEKAMI W WARSZAWIE W LATACH 1976—1977

W dniu 21 czerwca 1976 r. w siedzibie Stowarzyszenia Historyków Sztuki w Warszawie — prawie dokładnie w 70 rocznicę założenia Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości — z inicjatywy tzw. Międzystowarzyszeniowej Komisji Porozumiewawczej ds. Ochrony Zabytków¹ odbyło się pierwsze zebranie Warszawskiego Od-

działu Towarzystwa Opieki nad Zabytkami. W ten sposób zrealizowany został od dawna wysuwany postulat stworzenia trwałych form organizacyjnych dla rozproszonych dotąd inicjatyw w zakresie społecznej ochrony narodowych dóbr kultury, tym bardziej że społeczna ochrona zabytków w naszym kraju ma swą długą i piękną tradycję, sięgającą ubiegłego stulecia.

W grudniu 1976 r., nawiązując do tradycji TOnZP, Oddział Warszawski wydał ulotkę

programową skierowaną *Do wszystkich miłośników zabytków*, której motywem przewodnim stało się podstawowe założenie z uchwalonej przez Sejm PRL ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. *O ochronie dóbr kultury i o muzeach*, głoszące, że „*Ochrona dóbr kultury, stanowiących dorobek myśli i pracy wielu pokoleń, jest obowiązkiem Państwa i powinnością jego obywateli*”. W ciągu pierwszego roku pracy, gdy Warszawski Oddział TOnZ był jedynym w kraju oddziałem Towarzystwa, Zarząd

¹ Zob. wyżej *Działalność Komisji Ochrony Zabytków Oddziału Warszawskiego SHS w latach 1975—1977*.